

Asia: VN/1245/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleiset huomiot hallituksen esityksestä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Esityksellä pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/2184 ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta (juomavesidirektiivi).

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydensuojelulakia, vesihuoltolakia, ympäristösuojelulakia ja eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön johdolla ohjausryhmässä ja sen alle perustetuissa viidessä alatyöryhmässä. Näistä työryhmistä Etelä-Suomen aluehallintoviraston ympäristöterveydenhuoltoyksiköllä on ollut edustus neljässä ryhmässä. Näin ollen aluehallintovirasto on päässyt vaikuttamaan hallituksen esityksen valmisteluun.

Huomiot esityksen taustasta, tavoitteista ja nykytilan kuvauksesta: jaksot 1 - 3

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Nykytilan kuvauksessa käsiteltiin luvussa 3.1.1.1 vähintään 1000 kuutiometriä talousvettä vuorokaudessa tai vähintään 5000 vedenkäyttäjälle talousvettä toimittavien laitosten valvontatietojen raportointia Euroopan komissiolle. Aluehallintoviraston osallistuvat merkittävällä työpanoksella omalla toimialueellaan kunnan terveydensuojeluviranomaisilta saatavan valvontatiedon koostamiseen ja sen oikeellisuuden tarkastamiseen ja valvontaan, mikä on hyvä tuoda esille asian käsittelyssä.

Talousveden tietojärjestelmiä käsittelevässä luvussa 3.1.1.6 todetaan, että ”Vaikka lähes kaikilla hyväksytyillä terveydensuojelulain mukaisia talousvesitutkimuksia tekeillä laboratorioilla on valmius siirtää talousveden tutkimustuloksia Vati-tietojärjestelmään analyysisiirtopalvelun kautta, kunnan terveydensuojeluviranomaiset tallentavat tutkimustuloksia tietojärjestelmään yhä manuaalisesti.” Tätä kohtaa on tarpeen tarkentaa, että manuaalinen tulosten tallentaminen johtuu siitä, että tulosten siirtäminen ja siirtyminen ei onnistu laboratorioden järjestelmistä Vati-tietojärjestelmään, vaikka näin kuuluisi tapahtua. Sama seikka on tarpeen tuoda esiin TsL 49 a §:n 2 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa.

Hallituksen esityksessä mainitaan, että pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetusta sosiaali- ja terveysministeriön asetuksesta (401/2001) käytettäisiin esityksessä nimeä pikkuvesiasetus. Hallituksen esityksessä asetuksesta käytettiin myös nimitystä pikkutalousvesiasetus. Nämä nimikkeet olisi hyvä yhdenmukaistaa. Näistä pikkutalousvesiasetus olisi parempi nimike, koska se ilmaisee, että asetus käsittelee talousveteen liittyviä seikkoja erotuksena muusta vesilainsäädännöstä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että terveydensuojelulaissa tarkoitettu talousvettä toimittavan laitoksen ja vesihuoltolaissa tarkoitettu vesihuoltolaitoksen määritelmä yhdenmukaistetaan. Aluehallintovirasto pitää tätä erittäin suotavana. Se pohjautuisi vesihuoltolain alkuperäiseen ideologiaan, jonka mukaan vesihuoltolain soveltamisalaan voitaisiin pääsääntöisesti katsoa kuuluvan vesihuoltolaitokset, jotka toimittavat vettä tai vastaanottavat jätevettä yli 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai palvelevat yli 50 henkilöä. Tämä poistaisi nykyisen ongelman, että vesihuoltolain soveltamisen ulkopuolelle on jäänyt sellaisia laitoksia, joilla ei ole kunnan hyväksymää toiminta-aluetta, mutta jotka toimittavat talousvettä tai vastaanottavat talousjätevettä enemmän kuin 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai jotka palvelevat yli 50 henkilöä. Määritelmä olisi yhdenmukainen juomavesidirektiivin soveltamisalan kanssa, ja huomioisi myös tukkulaitostoiminnan. Vesihuoltolain pykälät on kuitenkin tarpeen käydä läpi siitä näkökulmasta, ettei tukkuvesilaitoksille tule muutoksen myötä lainsäädännöstä sellaisia velvoitteita, jotka eivät ole tarpeenmukaisia.

Huomiot esityksen nykytilan kuvauksesta ja vaikutuksista: jakso 4

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Se sovelletaanko talousvettä toimittavan laitoksen valvontaan talousvesiasetusta vai pikkutalousvesiasetusta, ei ole aiheuttanut asetusten voimassaoloaikana ristiriitoja: terveydensuojelulain mukaisen ilmoituksen tai hakemuksen yhteydessä tarkastellaan toimitetun talousveden ja käyttäjämäärän perusteella, kumpaan kokoluokkaan laitos lukeutuu ja sen mukaan on jatkossa valvontaa tehty. Muutoksia valvontaperusteisiin ei ole tarvinnut tehdä käytännössä lainkaan. Näin ollen tämä tuskin aiheuttaa ongelmia myöskään vesihuoltolain puolella. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen ja ELY-keskuksen yhteistyö ja tiedonvaihto on toki oleellista. (luku 4.1.2)

Luvussa 4.1.2 todetaan, että vesihuoltolaitos olisi jatkossa velvollinen ilmoittamaan kunnan ympäristö- ja terveysviranomaiselle sekä ELY-keskukselle raakavedessä havaitsemistaan epätavallisista muutoksista. Terveysviranomaisen sijasta tässä kohdassa pitäisi lukea terveydensuojeluviranomaisen.

Hallituksen esityksen luvussa Vedenjakelualueeseen sidotut tietokokonaisuudet käsitellään niitä tietoja, joihin EU:n komissiolla on oltava pääsy. Kohtaan on hyvä tarkentaa, minkä tahon velvollisuudeksi tulee kirjata epidemioita ja kemiallisten laatuvaatimusten poikkeuksia koskevat tiedot tietokokonaisuuksiin.

Luvussa 4.2.1.2 Käsitellään lakimuutoksen vaikutuksia kuntatalouteen. Tällä hetkellä talousvesivalvontaan kohdistettavat kunnan terveydensuojeluviranomaisen resurssit ovat useassa ympäristöterveydenhuollon valvontayksikössä alimitoitettut. Valvonnan korjausvelka on kasvanut. Riskienarviointiprosessiin ja valvontatutkimusohjelmien laatimiseen yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa tarvittaisiin tällä hetkellä lisää resurssia valvontakohteiden suuren määrän ja merkittävän ohjaustarpeen vuoksi. Jo yksinään Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen 18:sta valvontayksiköstä lähes kaikki tarvitsisivat lisäresurssia talousvesivalvontaan, osa jopa yhden henkilötyövuoden verran, jotta valvontaa voitaisiin toteuttaa vaatimustenmukaisesti. Esityksessä ehdotettu valtakunnallinen terveydensuojeluviranomaisten lisäresurssin tarve 11 henkilötyövuotta on alimitoitettu suhteessa jo olemassa olevaan tarpeeseen sekä uusiin työtehtäviin. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan yksi henkilötyöpäivä valvontakohdetta kohden ei riitä uusien riskiperusteisen lähestymistavan mukaisten tehtävien tekemiseen.

Yleiset huomiot terveydensuojelulaista

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vesihuoltolain 15 §:n mukainen varautumisvelvoite koskee vain vesihuoltolaitoksen määritelmään kuuluvia laitoksia. Varautumisvelvoitteen ulkopuolelle jäävät pienen kokoluokan laitokset, joilla häiriötilanteita esiintyy kuitenkin tyypillisesti suhteessa enemmän johtuen vedenottamon rakenteiden kunnossa olevista puutteista, raakaveden käsittelyn vähyydestä tai puuttumisesta, laitoksen toiminnan ja veden laadun seurannan vähyydestä ja vähäisistä henkilöresursseista. Terveysuojelulain 18 §:n mukaisen hakemuksen ja 18 a §:n mukaiseen ilmoitukseen on liitettävä talousvesiasetuksen 3 a §:n mukaan tiedot varautumisesta häiriötilanteisiin. Olisi hyvä, että varautumisvelvoitteesta olisi selkeämmin säädetty myös niiden pienen kokoluokan laitosten osalta, joihin sovelletaan pientä talousvesiasetusta.

Terveydensuojelulaki 16 § Soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 16 a § Määritelmät

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

TsL 16 a §:n perusteluissa todetaan: ”Talousvettä tankista muutoin kuin tilapäisesti toimittavan on kuitenkin huolehdittava siitä, että tankkiin laitettava vesi täyttää talousveden laatuvaatimukset ja että tankki tai jakelussa käytettävät materiaalit eivät heikennä veden laatua siten, että talousveden laatuvaatimusten täytyminen vaarantuu.” Lauseen pitäisi olla: ”Talousvettä tankista tilapäisesti toimittavan on kuitenkin huolehdittava siitä, että tankkiin laitettava vesi täyttää talousveden laatuvaatimukset ja että tankki tai jakelussa käytettävät materiaalit eivät heikennä veden laatua siten, että talousveden laatuvaatimusten täytyminen vaarantuu.” Lauseessa on nimittäin tarkoitus antaa periaatteet sellaisille talousvettä tankista toimittaville toiminnanharjoittajille, joita ei lueta talousvettä toimittaviksi laitoksiksi. Sellaisiin toiminnanharjoittajiin, jotka toimittavat talousvettä muutoin kuin tilapäisesti tankeista, sovelletaan talousvettä toimittavia laitoksia koskevia velvoitteita. Perusteluissa olisi hyvä vielä tarkentaa, että tilapäisesti talousvettä tankeista toimittavien toiminnanharjoittajien toiminta tulkitaan talousveden käytöksi osana kaupallista toimintaa ja sitä valvotaan niille säädettyjen velvoitteiden mukaisesti.

Terveydensuojelulaki 17 § Yleiset laatuvaatimukset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 17 a § Laatuvaatimuksista poikkeaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

TsL 17 a §:n 3 momenttiin ehdotetaan säädettäväksi, että ”Talousvettä toimittavan laitoksen on tiedotettava poikkeuksesta, sen syistä, sisällöstä ja suunnitelluista korjaustoimenpiteistä veden käyttäjälle.” Koska poikkeus kemiallisten laatuvaatimusten täyttämisestä voidaan myöntää myös veden käyttäjän omilla laitteilla otetun talousveden osalta veden omistajalle, tulee tälle säätää vastaavasti kuin talousvettä toimittaville laitoksille velvoite tiedottaa poikkeuksesta, sen syistä, sisällöstä ja suunnitelluista korjaustoimenpiteistä veden käyttäjille. Tällainen veden käyttäjien tiedottaminen on tarpeellista esimerkiksi lomakiinteistöissä, kokoontumishuoneistoissa tai elintarvikehuoneistoissa, joille on myönnetty määräaikainen poikkeus.

Terveydensuojelulaki 17 b § Vedentuotantoketjussa käytettävät kemikaalit, materiaalit ja tuotteet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 18 § Talousvettä toimittavan laitoksen toiminnan hyväksyminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 18 a § Ilmoitusvelvollisuus vedenjakelualueesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 § Riskiperusteisen lähestymistavan yleiset periaatteet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 a § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 b § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 c § Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 20 § Talousveden laadun valvonta ja tiedottaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Terveydensuojelulain 20 §:ään ehdotetaan uutena velvoitteena kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, että sen tulisi huolehtia siitä, että talousveden viranomaisvalvonnan tulokset toimitetaan asianmukaiseen tietojärjestelmään. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ehdotetaan oikeutta osoittaa, mihin tietojärjestelmään tulokset tulee toimittaa. Tietojen toimittaminen oikeaan tietojärjestelmään olisi tärkeää sen varmistamiseksi, että vedenkäyttäjille tiedottaminen saadaan toteutettua vesi.fi-palvelun kautta kuten 18 a §:n perusteluissa on kuvattu.

Laboratorioiden hyväksyminen terveydensuojelulain mukaiseen valvontaan soveltuvaksi kuuluu Ruokavirastolle (Tsl 49 a §). Hallituksen esityksen mukaisesti hyväksytyn laboratorion olisi pystyttävä toimittamaan tutkimustulokset sähköisen analyysitulosten siirtopalvelun kautta ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmään. Terveydensuojelulain 49 b §:n mukaan Ruokavirasto valvoo, että Tsl 49 a §:ssä tarkoitetut laboratoriot noudattavat terveydensuojelulakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Näin ollen terveydensuojelulain 20 §:ssä ei pidä säätää kunnan terveydensuojeluviranomaiselle veloitetta huolehtia siitä, että laboratorio toimittaa talousveden viranomaisvalvonnan tulokset

asianmukaiseen tietojärjestelmään. Terveysturvaviranomaisen tehtävänä on valvoa, että viranomaisvalvonnassa vaaditut näytteet on otettu ja niihin kuuluvat tutkimukset analysoitu sekä puututtava tarvittaessa tulosten perusteella poikkeamiin. Lisäksi terveysturvaviranomaisen on valvottava, että toiminnanharjoittaja tiedottaa riittävästi toimittamansa veden laadusta ja siihen liittyvistä seikoista. Ruokaviraston tehtävä laboratorioita valvovana viranomaisena on puuttua siihen, mikäli laboratorio ei toimita säädöksen mukaisesti valvontatutkimustuloksia Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston osoittamaan tietojärjestelmään.

Terveydensuojelulaki 20 a § Talousveden välityksellä leviävän epidemian tai muun terveyshaitan ehkäiseminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 21 § Tietokokonaisuudet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 47 § Viranomaisen oikeus saada ja luovuttaa tietoja

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 49 a § Tutkimuslaboratoriot

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Talousveden tietojärjestelmiä käsittelevässä luvussa 3.1.1.6 todetaan, että "Vaikka lähes kaikilla hyväksytyillä terveysturvavirastojen mukaisia talousvesitutkimuksia tekevillä laboratorioilla on valmius siirtää talousveden tutkimustuloksia Vati-tietojärjestelmään analyysisiirtopalvelun kautta, kunnan terveysturvavirastojen tallentavat tutkimustuloksia tietojärjestelmään yhä manuaalisesti." Tätä kohtaa on tarpeen tarkentaa, että manuaalinen tulosten tallentaminen johtuu siitä, että tulosten siirtäminen ja siirtyminen ei onnistu laboratorioiden järjestelmistä Vati-tietojärjestelmään, vaikka näin kuuluisi tapahtua. Tämä on aiheuttanut terveysturvavirastoille runsaasti lisätyötä ja vienyt aikaa valvontaan suunnattavista resursseista. Tämä on tarpeen tuoda esiin TsL 49 a §:n 2 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa. On tärkeää, että viranomaisvalvonnan käyttämillä laboratorioilla on tosiasiallisesti jatkuva kyky toimittaa tutkimustulosten tiedot viranomaistietojärjestelmä Vatiin. Tämän vuoksi on tarpeellista että TsL 49 a §:n 2 momentin loppuosa tarkennetaan siten, että laboratorioilla tulee lisäksi olla tekniset valmiudet "tutkimustulosten toimittamiseen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston osoittamaan viranomaisen tietojärjestelmään valvonnan tarpeita varten".

Terveydensuojelulaki 49 b § Tutkimuslaboratorioiden valvonta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulain liite

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Yleiset huomiot vesihuoltolaista

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Häiriötilanteissa on tärkeää, että kaikilla asianosaisilla on viivytyksettä tieto tilanteesta. Tämän vuoksi olisi hyvä, että vesihuollon häiriötilanneilmoituksen (15 b §) saatuaan ELY-keskus välittäisi saamansa tiedon myös kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Tämä varmistaisi osaltaan sitä, että terveydensuojeluviranomainen saisi tiedon häiriötilanteista, joissa sillä voi olla johtovastuu tai valvontavastuu.

Vesihuoltolaki 3 § Määritelmät

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että terveydensuojelulaissa tarkoitettu talousvettä toimittavan laitoksen ja vesihuoltolaissa tarkoitettu vesihuoltolaitoksen määritelmä yhdenmukaistetaan. Aluehallintovirasto pitää tätä erittäin suotavana. Se pohjautuisi vesihuoltolain alkuperäiseen ideologiaan, jonka mukaan vesihuoltolain soveltamisalaan voitaisiin pääsääntöisesti katsoa kuuluvan vesihuoltolaitokset, jotka toimittavat vettä tai vastaanottavat jätevettä yli 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai palvelevat yli 50 henkilöä. Tämä poistaisi nykyisen ongelman, että vesihuoltolain soveltamisen ulkopuolelle on jäänyt sellaisia laitoksia, joilla ei ole kunnan hyväksymää toiminta-aluetta, mutta jotka toimittavat talousvettä tai vastaanottavat talousjätevettä enemmän kuin 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai jotka palvelevat yli 50 henkilöä. Määritelmä olisi yhdenmukainen juomavesidirektiivin soveltamisalan kanssa, ja huomioisi myös tukkulaitostoiminnan. Vesihuoltolain pykälät on kuitenkin tarpeen käydä läpi siitä näkökulmasta, ettei tukkuvesilaitoksille tule muutoksen myötä lainsäädännöstä sellaisia velvoitteita, jotka eivät ole tarpeenmukaisia.

Vesihuoltolaki 4 § Viranomaiset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 15 § Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vesihuoltolaki 16 § Tiedottamisvelvollisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 16 a § Asiakirjojen julkisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 20 d § Vesihuollon tietojärjestelmä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Ympäristönsuojelulaki 222 § Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Markkinaevalvontalaki 1 § Soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Dahlsten Elias
Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Mustakallio Sini
Etelä-Suomen aluehallintovirasto